

Qari dina, Bakera
(*Scylla serrata*)

Na veimataqali qari kei na vanua era vakawa kina

Na qari se qari ni veidogo e dau kune e na vanua katakata e na veidogo ka tekivu mai Aferika ki na veivanu e na Pasifika.

Na qari qari era duidui toka mai na roka drokadroka ki na dravu-lokaloka. Eso tale na kena mataqali veivolekati era tiko tale ga e na so na vanua.

Na qari tagane kei na qari yalewa e rawa ni ra kilai mai na ibulibuli ni sena e na kete ni qari; na seni qari tagane e qiqo ka raba na seni qari yalewa (sa vakaraitaki toka qori e cake).

Na veivanua era susu kina kei na nodra i kanakana

Na qari ni veidogo e dau kune e na vanua drodrolu e na veidogo kei na loga ni co ni waitui e na gusu ni uciwai kei na toba malumu.

O ira na qari era dau buluti ira tu e na drodrolu ka ra sega ni toso vakayawa (e na vanua me ra kana kina).

O ira na qari era dau kana sici lalai, baca ni waitui, ura lalai, ika lalai, kau kei na qari tale eso. Eso na dilio se belo kei na ika era dau kani ira na luve ni qari. O ira na qio kei na so na ika lelevu era dau kana qari lelevu.

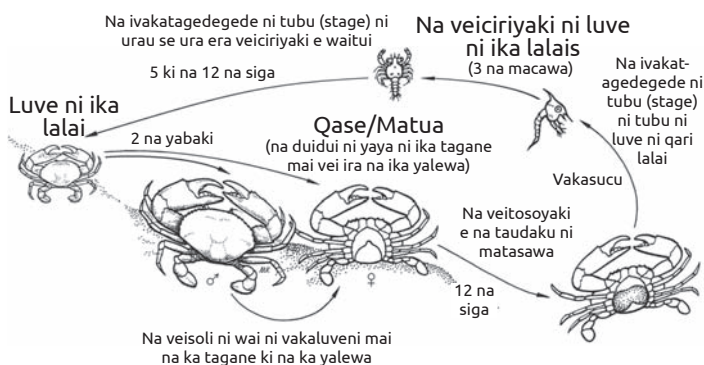
Na nodra vakasucu kei na vakarau ni nodra bula

O ira na qari era yacova yani na gauna ni nodra vakasucu e rauta ni 2 na yabaki ka ra bula tiko me rauta e 3 ki na 4 na yabaki ka rawa ni yacova na kedra bibi na 3.5 kg kei na raba ni qani qari me 24 na cm.

E na gauna ni veiyacovi, na qari tagane (♂) e biuta eso na nona wai e na kete ni qari yalewa (♀) ka maroroi kina na wai oqori e na loma ni vica na vula. Na qari yalewa sa qai vakalutuma mai e sivia na dua na milioni na yaloka ka rau qai veiwaki vata kei na wai sa maroroi tiko. Na qari yalewa sa qai bukete tiko me rauta e 12 na siga. E na loma ni gauna oqo na roka ni yaloka e sa veisau mai na roka damudamu me loaloa ni sa tubu cake tiko na luve ni qari e ketei tinana.

Sa qai toso yani na qari yalewa mai matasawa ka vakacirimi ira na luve ni qari lalai rauta toka na kedra balavu na 1 mm.

Na icavacava ni vakarau oqo ni sa ra tiko e boto ni sauloa na luve ni qari (rauta e 4 na mm na kena raba) e na loma ni 5 ki na 12 na siga. E lailai mai na dua e na veiyadulu na luve ni qari ciri era qai luve ni qari. E lailai mai na dua e na veiyadrau na luve ni qari era bula tiko me ra qari matua.

Na i vakarau ni veiqaravi kei na veika ka rawa ni vakayacori

E levu na lawa ni veiqaravi ni Tabacakacaka ni Qoliqoli era sa vakayagataki ki vei ira na qari ni veidogo ka vakabibi sara e na veivanua ka ra dau volitaki kina e na makete. Na veilawa oqo e wili kina na yalani (ni wiliwili ni qari ka rawa ni qolivi e na dua na siga), yalani ni wiliwili ni dai, kei na nodra vakalaiseni o ira era volitaki qari.

Na veilawa ka vakayagataki vei ira taucoko na qoli qari e wili kina na yalani ni lelevu ni qari e na kena iwasewase e ra (vakalevu ga mai na 120 mm ki na 150 mm na raba ni qani qari), vakatabui ni qolivi na qari yalewa, vakatabui ni qolivi na qari bukete, kei na vakatabui ni vakarau ni qoli qari me vaka na lawa kei na moto. Na dai sai koya e dua na vakarau ni qoli qari e vinaka duadua me vaka ni ra sega ni mavoa na qari ka rawa tale ga ni ra biu tale ki waitui ke ra qari yalewa se sa ra rui ka lalai.

E na so na matanitu na qolivi ni qari ni veidogo e dau vakatabui e na gauna ni nodra vakasucu. Na vakayagataki ni lawa oqo e vakatau tiko e na kena kilai na gauna ni nodra vakasucu na qari kei na vanua sara ga era dau vakasucu kina.

Na vakatabui ni qoliqoli e rairai e na sega ni vukea na tubu cake ni kedra iwiliwili na qari baleta ni o ira na qari yalewa era dau toso vakayawa ki waitui titobu me ra la'ki vakasucu kina. Oqo vata kei na nodra ciri tiko na luve ni qari e na vica na macawa e vakaraitaka tiko ni luve ni qari lalai e rawa ni ra vakaitikotiko e na veivanua ka yawa mai na iqoliqoli vakatabui kei na iqoliqoli voleka.

Na veilawa ka uasivi duadua e rawa ni vakayagataka e dua na koro me vakabula tiko kina na iwiliwili ni qari e vaka koto oqo:

- vakatabui na qolivi ni qari yalewa se o ira na qari sa bukete tiko;
- vakatabui na qolivi ni qari e lalai cake mai na yalayala sa virikotora na matanitu (ke sega na lawa vakaoqori me vakatulewa na koro me qolivi ga na qari ka 140 na mm na kena raba);
- taqomaki ni veidogo e na veikorokoro kei na loga ni co ni waitui ka ni nodra itikotiko talei na qari.

Na i vakarau ni qoli

Na qari ni veidogo era qolivi rawa mai:

- na kedra toboki, ka so na gauna e vakayagataki na kau me ra kelici mai kina na qari mai na kedra qara;
- na vakayagataki ni moto kei na cina livaliva e na bogi;
- na vakayagataki ni lawa me tagavi kina na qari mai na loga ni co ni waitui;
- na vakayagataki ni lawa vakaduri e na bati ni veidogo me tagavi kina na qari e na nodra toso tiko ki wai titobu;
- na bacani ni dai kei na lawa mai na waya vivi.

